

Pracovní úraz v důsledku výbuchu pentanu při skladování napěněného polystyrenu

SHRNUTÍ

Na tomto případě si ukážeme, jaké důsledky může mít ignorování vlastností zpracovávaného materiálu, jež vyústilo ve výbuch nahromaděné směsi hořlavého plynu se vzduchem.

Cílem tohoto textu je:

- podat vysvětlení, jak došlo k chybě vedoucí k mimořádné události spojené s úrazem,
- ukázat, že nevyhodnocení rizika možného výbuchu vede k následným navazujícím negativním důsledkům,
- nabídnout rady, jaké podniknout kroky, aby se něco podobného nestalo u vás.

Podnik zabývající se mj. výrobou izolačních desek z expandovaného polystyrenu (dále jen EPS) zadal stavební společnosti výstavbu nové výrobní haly. Ještě před dokončením stavby, pro kterou v tu dobu ani nebylo vydáno stavební povolení, byla zahájena výroba. Na jednom pracovišti byly od tohoto okamžiku plněny úkoly dvou zaměstnavatelů bez toho, aniž by byla vyhodnocena rizika plynoucí z prolínání činností stavebních a výrobních. Nebyla tak nijak zabezpečena koordinace zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví (dále jen BOZP) pro více subjektů fungujících na společném pracovišti.

Zásadním rizikem při výrobě izolačních desek z EPS je riziko výbuchu pentanu, kdy k uvolňování pentanu dochází ve všech fázích výrobního procesu. Ačkoliv zaměstnavatel o této skutečnosti věděl (bezpečnostní list, výstražné nápisy na obalech

ilustrační obrázek vygenerovaný AI

suroviny, odborný posudek o uvolňování emisí do ovzduší), nijak tyto skutečnosti nezohlednil a riziko výbuchu nevyhodnotil.

Zaměstnanci stavební společnosti prokazatelně využívali prostor provzdušňovacích sil, které sloužily pro skladování napěněného polystyrenu), jako odpočívárnu např. při poledních pauzách. Při pohybu jednoho ze zaměstnanců v blízkosti sil se zapálenou cigaretou došlo k iniciaci směsi par pentanu se vzduchem, k výbuchu a následnému požáru vnitřního prostoru sil. Zaměstnanec byl působením tlakové vlny výbuchu odhozen a v důsledku expanzivního hoření popálen na ruku a zádech.

ZJIŠTĚNÍ PŘI KONTROLE

Při kontrole prováděné místně příslušným oblastním inspektorátem práce byly zjištěny zásadní skutečnosti, které vyplývají z nesplnění povinnosti vyhledat a vyhodnotit riziko výbuchu uvolňovaného pentanu, který je vysoce hořlavý a za určitých podmínek i výbušný.

1. Zaměstnavatel nezpracoval dokumentaci o ochraně před výbuchem.
2. Zaměstnavatel neučinil žádná opatření k omezení působení rizika výbuchu tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.
3. Zaměstnanci ani další osoby zdržující se na pracovišti uvedeného podniku nebyli informováni o riziku výbuchu.

JAK ZABRÁNIT PODOBNÉ UDÁLOSTI ČI JEJÍMU OPAKOVÁNÍ?

- Důsledně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění.

➔ § 102 odst. 3, [zákona č. 262/2006 Sb.](#), zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Proces výroby izolačních desek probíhá v několika fázích.

1/ V první fázi dochází k předpěnění základní suroviny (zpeňovatelný polystyren ve formě perlí) působením syté vodní páry v předpěňovacích zařízeních. Během tohoto procesu zvětší perle mnohonásobně svůj objem, a to díky 4-7 % obsahu tzv. nadouvadla (pentan).

2/ Materiál je dále přesouván do provzdušňovacích sil, ve kterých dochází k uvolňování pentanu. Perle získávají větší mechanickou pružnost, zlepšuje se jejich další zpracovatelnost a zároveň se suší.

3/ V poslední fázi se za působení syté vodní páry perle tvarují do forem, kde změknou a nafouknou se, a poté se vzájemně svaří a vytvoří tak kompaktní výrobek. V případě bloku se dále rozřežou teplým drátem na desky požadovaných rozměrů.

- Posuzovat rizika výbuchu zejména se zřetelem na pravděpodobnost výskytu výbušné atmosféry a její trvání a pravděpodobnost výskytu zdrojů iniciace
  - ➔ [nařízení vlády č. 406/2004 Sb.](#), o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu
- Při spolupráci více zaměstnavatelů na jednom pracovišti se vzájemně informovat o možných rizicích, které by mohly ohrozit život a zdraví zaměstnanců.
  - ➔ § 101 odst. 3, [zákona č. 262/2006 Sb.](#), zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

PONAUCENÍ

Ponaučením z této mimořádné události je skutečnost, že zaměstnavatel nemůže spoléhat na zavedenou praxi se zdůvodněním, že k obdobné mimořádné události v podobných provozech nikdy nedošlo, nebo dokonce popírat a bránit se zjevným faktům (informace z bezpečnostních či technických listů), ale musí důsledně vyhledávat a hodnotit rizika vycházející z vlastností materiálu, se kterým každodenně pracuje. Nelze se tvářit, že problém neexistuje a riziko opatření neminimalizovat. Zaměstnanci stavební společnosti na základě neinformovanosti nezměnili své chování na pracovišti stavby poté, kdy došlo k souběhu s výrobou, a nadále porušovali vyslovený zákaz kouření v areálu, nyní ale již ve výbušném prostředí.

PAMATUJ!

Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.

Při uplatňování zásad prevence rizik nebo k zajištění ochrany před výbuchem přijímá zaměstnavatel technická nebo organizační opatření přiměřená povaze provozu v souladu se zásadami, které uplatňuje podle charakteru činnosti v následujícím pořadí

- a. předcházení vzniku výbušné atmosféry,*
- b. zabránění iniciace výbušné atmosféry,*
- c. snížení škodlivých účinků výbuchu tak, aby bylo zajištěno zdraví a bezpečnost zaměstnanců.*

Zaměstnavatel posuzuje rizika výbuchu zejména se zřetelem na

- a. pravděpodobnost výskytu výbušné atmosféry a její trvání,*
- b. pravděpodobnost výskytu zdrojů iniciace, včetně možných výbojů statické elektřiny a na pravděpodobnost, zda jsou aktivní a účinné,*

- c. používaná zařízení včetně instalace, látky, technologické procesy, pracovní postupy a jejich možné vzájemné působení,*
- d. rozsah předpokládaných účinků výbuchu.*

Zaměstnavatel po provedení technických nebo organizačních opatření a posouzení rizika výbuchu

- a. klasifikuje prostory s prostředím nebezpečí výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu,*
- b. zabezpečí v prostorech klasifikovaných podle písmene a) plnění dalších požadavků,*
- c. označí místa vstupu do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí – výbušné prostředí",*
- d. zabezpečí vypracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a její vedení tak, aby odpovídala skutečnosti.*